

Svar på Interpellation av Andrea Hedin (M) till utbildnings-, arbetsmarknads- och personalborgarrådet Emilia Bjuggren (S) om skolans förutsättningar för att skydda elever från heders- och uppfostningsresor

Dnr KS 2024/1099

Loven, och i synnerhet det långa sommarlovet, utgör en risk för barn som utsätts för hedersvåld att hamna längre ifrån samhället och skolan, och i värsta fall föras ut ur landet och giftas bort. Det absolut viktigaste våra skolor kan göra för att undvika att elever förs utomlands är att agera i tid.

Om det finns minsta misstanke att en elev far illa eller riskerar att föras utomlands under ett lov, ska skolpersonalen agera. Vid omedelbar risk ringa 112, annars göra en orosanmälan till socialtjänsten. Skolpersonal är skyldiga enligt lag att genast anmäla om de i sitt arbete får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa. Skolpersonalen behöver inte vara säker på att barnet far illa, det räcker med en misstanke.

Utbildningsförvaltningen har en handlingsplan – Våga fråga, lyssna och agera! – som ger rektorer, lärare och annan skolpersonal stöd i hur man ska agera om man misstänker att en elev far illa, eller inte kommer tillbaka till skolbänken efter sommarlovet. I handlingsplanen redogörs för riktlinjer, rutiner, signaler på utsatthet och samtalsstöd i hur man kan våga fråga om ifall något inte står rätt till. Stöd till skolorna finns också att få via Origo, Stockholms läns gemensamma resurscentrum mot hedersrelaterat förtryck och våld.

Origo har en årlig informationskampanj för att nå ut till rektorer, elevhälsa, socialsekreterare och elever om hedersförtryck och vilket stöd som finns att få. I samband med årets kampanj informerade även utbildningsförvaltningen alla skolor om stadens stödmaterial samt det utökade inreseförbudet som infördes 1 juni 2024.

Från skolstart i augusti till oktober var det 14 elever i Stockholms grundskolor som hade 100 procent frånvaro, alltså att skolan varken vet varför de är borta eller var de befinner sig. 26 elever har minst 95 procents frånvaro. Flera av dessa elever kan ha lämnat landet med sina familjer av legitima skäl men inte meddelat skolan och de har inte gått att spåra.

I de här fallen gör skolan anmälan till socialtjänsten. Det är socialtjänsten som ska utreda barnets situation och bedöma om barnet behöver skydd eller stöd. Utifrån stadens rutiner är det dock skolan som de första tre månaderna hanterar och utreder elevens skolfrånvaro. Om skolan inte får tag på eleven inom denna tid skrivs de sedan ut och hanteras av stadens centrala skolpliktsenhet.

Staden har ansvar för att bevaka att alla skolpliktiga barn har en skolplacering och går i skolan. Varje ärende där ett barn skrivits ut ur skolan utan att skrivas in i en ny skola utreds och i det här arbetet samverkar förvaltningen med Skatteverket, Försäkringskassan och socialtjänsten. Skolpliktsenhet bevakar genom Skatteverket om eleven byter boendeadress. De ser om eleven skrivs in på annan skola om eleven fortfarande är skriven i Stockholms stad. De utreder även hög frånvaro som anmäls från fristående skolor och bereder beslut om vitesföreläggande om det bedöms att det är vårdnadshavare som håller eleven hemma.

Det är av största vikt att medarbetarna i våra skolor har kunskap om signaler på hedersrelaterat förtryck och vet vart de ska vända sig om de känner oro för en elev. Därför har vi en särskild handlingsplan och därför gör vi återkommande informationsinsatser i samarbete med Origo. I de fall där en elev redan skrivits ut ur skolan är skolans handlingsutrymme begränsat och om en elev förts ut ur landet mot sin vilja är det en polisiär fråga. Jag kan därför inte nog understryka hur viktigt det förebyggande arbetet är och att skolor har verktyg för att agera i tid.

Stockholm den 26 november 2024

Emilia Bjuggren